

Erzsébetváros és vidéke.

Társadalmi, közművelődési, közigazgatási és közgazdasági hetilap.

Előfizetési árak: Egész évre 6 K, félévre 3 K, negyedévre 1 K 50 f, egyes szám 12 f. Hivatalos hirdetések díja: 100 szó után 4 K, minden megkezdett további 100 szó után 1 K 50 f. Nyilttéri közlemények soronként 30 f. Egyéb hirdetések díjai a kiadóhivatalban tudhatók meg.

Megjelenik
minden vasárnap.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőség címére küldendők.
Kéziratokat nem adunk vissza.
Névtelenül beküldött cikkeket lapunkban nem közölhetünk.

Folyócsatornázás.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Az a példátlan szárazság, mely a nyáron leperzselte a délibábos rónát, kopárrá sütötte a legelőket és jóformán gazdasági osztályt zudított, annyi meg annyi ezer baj között a gazdára, — megérlelte a régen vajudó tervet. A modern technikának ebben a korszakában lehetetlen állapot az, hogy fellegek járásától függjön milliók élete, lehetetlen, hogy mikor egy abnormis évszak ráköszönt egy országra, védelem nélkül nézzük a pusztítást. Lehetetlen állapot azért, mert hazánk vízrajzi helyzete oly kedvező, hogy a termő rónát átszelhetjük csatornákkal, ha akarjuk. Mezőgazdaságunkat ki kell emelni a maradiságból és ebben az országban, ahol még kézi locsolóból sem öntöznek, vezérlő-jelszóul a vízhasznosítás kérdését kell tennünk.

Két év óta a földmivelésügyi miniszterium kebelében egy külön kiküldöttséget szerveztek az úgynevezett folyócsatornázási osztályt, amelynek eddig történt munkálatait fővárosi tudósítónk köz-

lése nyomán, ki adatait illetékes forrásból meríti, a következőkben közöljük:

Megjegyezzük, hogy a folyócsatornázási osztály első sorban az olcsó viziúta-
kat, a folyók hajózhatóságát tervezi, a mi mellett a vízhasznosítás gazdasági fontossága is előtérbe lép. Még oly kicsiny folyócsatornák, mint a Hortobágnak hajózhatása is tervbe van véve a modern technika vívmányainak alkalmazásával: duzzasztókkal és csegékekkel.

A viziúta-
tervezése lévén elsőül szem előtt, a Fiuméig nyerhető viziúta-
művészi munkálatai készültek el, legalább addig, a meddig a természetes viziút fölhasználható! 135-950 m. hosszban elkészült a tervezet Károlyvárostól Bródig. A felső Kulpa felvétele körül a tervezés megkezdett a Tisza és Hármas-Körös között a Hortobágyon átvezethető és esetleg Debrecennek oldalszárnyal létesítendő csatornára, továbbá a Nyitra, Ipoly, Ung, Latorca folyók alsó részének csatornázására nézve és a Sió, Sió-Kapos és Sárviz csatornák hajózhatóvá tévése érdekében. A nyert adatok kiegészítése végett pótfelvételek történtek az Ung folyónak Ungvár és a La-

torcának Munkács alatti közvetlen szakaszán, úgyszintén a Latorcából a Tiszába közvetlenül kiágazható, összekötő csatorna végett Csap körül, végre a Sió-Kapos és a Sárviz kis vizeinek összeeresztésére esetleg célszerűen tervezhető rövid összekötő csatorna Simon-tornya alatt és a Szegzárdtól a Dunáig esetleg más irányban célszerűbbnek látszó vezetés vonalán.

A legelső munka, amelylyel a kirendeltség először foglalkozott a Morvamenti csatorna volt, elsősorban azért, mert ha Ausztria megépíti a Duna és Odera közötti viziúta-
Magyarországnak iniminens érdeke az Oderához vízi bekapcsolást kapni. Pedig általánosan tudott dolog, hogy Ausztria a csatorna kiépítést törvényileg biztosította.

Jelentékenyen előhaladt a Balaton és Duna közötti viziúta-
munkálata is, a Sió, Kapos, Sár folyók csatornázási kérdése a holt Duna rendezésével együtt.

A Maros folyónak Zaintól Maros-Vásárhelyig terjedő szakaszán 357 km. hosszúságban a felvételek és tervek elkészültek. Az Aranyos folyónak gyérestordai szakaszán szintén végeztek mun-

TÁRCA.

A rozmaringról.

Irta: Verner László.

Nincs a magyar népnek kedvesebb virága ennél. A leányok rozmaringgal mennek a templomba. Öreg asszony könyörgésre, menyasszony esküvőre nem megy rozmaring nélkül. Hanusz István érdekes etnografiai szokásokat ír a „Virágokról“ való könyvében: A Jászságban piros almába tűzve a menyasszony maga adja a rozmaringot a hívogató vőlegény kezébe. Hogy ez legyen a lakodalomba terelgető. Pestmegyében ha a rozmaringot kiteszik az ablakba, az annak a jele, hogy ott eladó leány van. A Mátra mentén a rozmaring csak leányzót illet meg, mert az a szüzesség jelképe. — Somogyban nem régen minden lakodalomban tizenkét bokor rozmaringot állítottak, hogy minden meghívott vendég egy szálat vigyen haza a lakodalom

emlékeül. A Csallóközben nemcsak a vőfélyek kezében van rozmaring, hanem piros vagy kék szalaggal ékesítve minden vendég kap belőle. Az erdélyi magyarságnak nem oly kedvelt virága, mint a magyarországi magyar népnek.

Azt mondják, hogy a rozmaringot az avarok legyőzetése után honosították meg Magyarországon. De ez nem egészen bizonyos. Mert azt is mondják, hogy a Spanyolországig elkalandozott magyar vitézek hozták onnan magukkal. Sőt azt is állítják, hogy II. András kereszties seregeinek tetszett meg ez a virág annyira a szentföldön, hogy nélküle nem akartak haza jönni. Mondják végül azt, hogy Nagy Lajos hozta Olaszországból. Ez a legvalószínűbb. Kevésbé lehet annak az állításnak hinni, hogy a törökök ültettek volna nálunk legelőbb rozmaringot.

Torda-Aranyos vármegyében azt mesélik, Szent-László süvegéről (mikor a tordai hasadékon átugratott) leesett a rozmaring és a sziklában gyökeret vert.

Mennyi szép nóta van a rozmaringról. Ime néhány mutatóba:

Fölszántottam kertem alatt a mesgyét,
Bekeritem rózsafával a szélét,
Közepébe rozmaringot helyezek,
Melléje meg nefelejtsét ültetek.

Szagos a rozmaring
Lehajlik az ága
Gyere kis angyalom
Üljünk árnyékába.

Nem megyek, nem megyek
Rozmaring árnyékba,
Összetörök ruhám,
Szoknyám kerek alja.

Más kissé szomorúbb nóta a rozmaringról ez:

Megüzentem az édes anyámnak,
Rozmaringot kössön a lányának,
Két szélére két szép rozmaringot,
Közepébe bokros búbanatot.

Bezárhatod rácsos kis kapudat,
Nem taposom többé udvarodat
Vethetsz belé rozmaringot, rózsát,
Nem szedem le többé gyenge ágát.

FERENCZ JÓZSEF KESERŰVIZ

az egyedül elismert kellemes ízű
természetes hashajtószert.

kákat, a Budapest-Szolnoki csatorna műszaki tervezései, a Sajó-Hernádnak Bánrévétől le a Tiszáig fölhasználása szintén műszaki felvételek között van. A Kraszna, az Ér, Berettyó, Rába, Rábca, Sebeskörös folyók mentén szintén végeztetnek fölvételek.

A kirendeltség két-három év múlva a műszaki felvételekkel teljesen készen lesz és hogy mit valósít meg ez a generáció belőle, azt az ország teherviselő képessége dönti el. (V.)

KÜLÖNFÉLÉK.

A népszanatoriumi sorsjáték. A József főherceg szanatoriumi sorsjáték sikere oly lelkesen működő hölgygárda fáradhatatlan buzgósága következtében biztosítva van. De a nemes emberbaráti célt kellőleg méltányolva, ez a sorsjáték már magában is méltó a legteljesebb pártolásra. Az egyesület elnöksége elhatározta, hogy a hatóságilag 22.000 koronára becsült komplett briliáns ékszert nemcsak a fővárosban, de az ország nagyobb városaiban is közszemlére teszi. Erről a főnyereményről a következőket mondhatjuk: azoknak az eddig is önfeláldozással buzgólkodó hölgyeknek, akiknek módjukban volt a gyönyörű kollekciót látni odanyilatkoztak, hogy a József főherceg Szanatorium-Egyesület nem kívánja, ellenszolgáltatás nélkül a jótékonyt. Emiatt törekszenek városunk hölgyei is nagy buzgalommal arra, hogy előmozdítsák tőlük telhetőleg a Szanatorium ügyeit. Szép eredményt értek el már eddig is, s úgy fordulhat, hogy József főherceg ő Fensége fölkeresi mindnyájukat az egyesület köszönétével.

Esküvő. Vasárnap (nov. 27.) vezette oltárhoz Opra Vilmos, Szentpétery Erzsike úrhölgyet! Sok boldogságot.

Elismerés. Főgimnáziumunk igazgatója éven át volt pénztárosa Aradmegye és város monografia-bizottságának; akkori működését méltányolja a Monografia-bizottság a következő átiratban: A monografia-bizottság f. évi november 13.-án tartott ülésében Tekintetes Igazgató úrnak köszönését nyilvánította a szíves, páratlan lelkiismeretességgel készült jelentésért. A bizottság megbízásából tisztelettel dr. Somogyi Gyula titkár.

Csintalan kis nótácska ez is:

Fölszántottam kukorica-földemet,
Vetek bele rozmaringot eleget,
Rozmaringot leszedik a szagáért,
Ezt a kis lányt elveszik a jussáért.

Ez még csintalanabb:

Rozmaringos a kötöm,
Van már nékem szeretöm,
Rozmaringos a szoknyám,
Hogy a babám nézzen rám.

Szép érzelmes nóta, apáink talán a kótáját is tudják:

Rozmaringnak olyan a szokása,
Télen-nyáron zöldellik az ága,
Leszakasztják, kóróvá változik,
Az én szívem hozzád kívánczik.

A rozmaringot nemcsak a nép énekei daliban. Költőink közül Czuczor, Bajza, Tompa, Arany, Tóth Kálmán szép költeményeket írtak róla. Arany a „Méh zománca“ című versében a méhecske a rozmaring bokrán pusztul el.

Ennek a növénynek hazája Spanyolország. Kasztíliaiban egész erdőség van belőle. De el van terjedve sokfelé. Egy magyar zarándok a szentföldön is dús tenyészében látta.

Kitüntetés. A király Gillyén Lajos ítélőtáblabírói címmel és jelleggel felruházott erzsébetvárosi járásbírónak, helyi társadalmunk e kiváló rokonszenves tagjának, nyugalmaztatása alkalmából negyvenhárom évet meghaladó hű és buzgó szolgálata elismerésül a harmadosztályú vas-korona-rendet adományozni kegyeskedett.

Az esküdtek. November 30.-án este kedélyes vacsorával ünnepelték az esküdtek kaszinónkban az őszi sessio befejeztét.

Működésükről jövő számunkban adunk hírt.

Működvelőink. F. hó 11.-iki előadására szorgalmasan folynak az előkészületek. Jegyek holnaptól kezdve előre válthatók Csiky Lukács pénztáros úrnál a Takarékpénztárban, amit azzal a figyelemzettel közlünk, hogy akik az első sorokban akarnak helyet kapni, jól teszik, ha jegyüket kellő időben előre megváltják. Az oldal üléseket az alapító tagok számára tartják fenn s jegyeiket lakásukra küldik.

Ezzel kapcsolatban megemlítjük, hogy a „Nagy-Küküllő“ című laptársunk utolsó számában működvelőinkről a következőket írja:

„Alig 3 hónapja, hogy megalakult Erzsébetvárosban a működvelők színtársulata és már is tiszteletre- és dicséretreméltó pozíciót vívott ki magának. Az ez ideig előadott darabok, Mozgófényképek, Kis-Kezek, Ingyenélők oly annyira köztetszésben részesültek, hogy ez utóbbit köz-kívánatra meg kellett ismételnök. Különbén ezen nem is lehet csodálkozni, a vezetőség oly egynekéből áll, kiknek eddigi társadalmi működésük is tiszteletet és becsülést parancsol. Lelkesedéssel tömörültek a működő tagok is a vezetőség által kibontott zászló alá, melyen e két szót olvasni: hazafiság és jótékonyt. Lelkes és nemesen gondolkodó honleányok és férfiak egyaránt versenyeznek a kitűzött célt elérni. Hír szerint a segesvári oltáregyesület a minap lépett érintkezésbe jelzett társulattal igazgatóságával, hogy az oltáregyesület javára előadandó darabban nekünk is alkalom adassék szomszéd városunk lelkes színtársulatában gyönyörködni. A kérés teljesítéséről még nem írhatunk, de reméljük a legjobbat!“

Értesülésünk szerint működvelőink januárban szándékoznak a segesváriak meghívásának eleget tenni.

A kaszinó táncestélye. November 26.-án kedélyes táncestélyt rendezett kaszinónk. Hajnalhasadtáig volt együtt a víg társaság. Jelen volt úrasszonyok: Dr. Antalfy Manóné, Ehrlich Béláné, Gorove Lajosné, dr. Zakariás Simonné, dr. Wolff

Még Ausztriában sem ismeretlen. Nagyon gyakori Görögországban, Olaszországban. Franciaországban hajdan füszerül használták a rozmaringot és már Nagy Károlynak kiváló gondja volt arra, hogy termesszék.

Az angoloknál szokás karácsony-estén rozmaringgal szórni tele a szobát. Trieszt táján meg újévkor almába szúrják és úgy járnak vele házról-házra köszönteni. — Csehországban ifjú lányok temetésén van nagy alkalmazása. — Stájerországban pedig a lelépő bíró ad rozmaringszálat az utódjának, mely bizonynyal azt példázza, hogy minden hatalomnak vége szokott lenni.

A rozmaringgal búbajos ostoba asszonyok kuruzsolni szoktak. Ma csak illatos vizek gyártására használják.

A méhek felette szeretik, azért a méhesek körül ültetni igen alkalmas.

Hálásak vagyunk a rozmaring iránt, kedvelt virága a magyar népnek: a fiataliságot ékesíti és hej! de sokszor róla szólott bánatos, vagy vígabb nótája.

Bogdáné. Úrleányok: Antalfy Erzsike, Gorove Katica, Incze Annuska, Issekutz Irmika, Kovácsy Ilonka, Kulin Rózsika, Sander Pólka, Soós Mici, Wolff Erzsike, Zakariás Gitta, Zakariás Sárka.

Meghívó. A „Kis-Küküllővármegyei Általános Tanító Egyesület központi választmánya folyó évi december hó 7.-én délelőtt 10 órától kezdődőleg Dicsőszenmártonban, az állami iskolák tanácstermében gyűlést fog tartani, melyre a központi választmány tagjait az elnökség megbízásából tisztelettel meghívom.

Tárgysorozat: 1. Az 1904. évi május hó 14.-én tartott választmányi gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. 2. Az 1904. évi május hó 30.-án tartott közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. 3. Titkári előterjesztések az egyesület ügyviteléről. 4. A tanítói szakkönyvtárak szervezése érdekében kibocsátott miniszteri rendeletre, a kir. tanfelügyelőséghez benyújtandó véleményes jelentés megállapítása. 5. Pályatételek kitzése. 6. A számvizsgáló bizottság jelentése a járáskörök számadásairól. 7. Indítványok.

Erzsébetváros, 1904. évi december hó 1-jén.

Kolumbán Ágoston
egyesületi titkár.

Honvédtüzérség Kolozsvárt. A kolozsvári „Újságban“ olvassuk a következőket: Még csak ígérlet a honvédtüzérség felállítása, már is mozognak érette némely városok. Bizonyos, hogy a honvédkerületi és dandárparancsnokságok székhelyein állítják fel a tüzérhadosztályokat. Kolozsvár tehát számot tarthat a honvédtüzérségre és ha a kirek alaposak, kap is okvetlen tüzérséget, mint honvédkerületi székhely. Itt emlíjük meg, hogy beavatott helyről nyert értesülés alapján módunkban áll a dolog iránt érdeklődőknek, a fővárosi lapokat is megelőzve, a felállítandó honvédtüzérség egyenruhájára vonatkozólag felvilágosítást adnunk. A honvédtüzérség egyenruhája a következő lesz: Sötétbarna átilla és zubbony tüzérvörös, illetve tiszteknél arany zsinorozással, úgy mint a honvédgyalogságnál, de vállzsinorral. Világos-kék magyar nadrág tüzérvörös (illetve arany) zsinorozással. Szürke köpeny skarlátvörös hajtókával és számozott gombokkal. Fekete csákó fehér lófarkkal, a legénységénél világos kék sapka. A fegyverzet és felszerelés, mint a közös hadseregénél, a tisztai szolgálati jelvény egyenlő a honvédhuszárokéval.

A levelező lap. A mai ember mindennapi életéhez tartozik a levelező lap, de kevesen tudják, hogy ennek az intézménynek az eredete alig négy évtizedre nyulik vissza. Egy angol folyóirat minapi száma hosszú cikkben ismerteti a levelezőlap történetét összeállítván a ma nélkülözhetetlen intézményre vonatkozó legfontosabb adatokat. A levelezőlap eszméje Németországból származik. Stephan főpostamester 1865-ben a karlsruhei postakongresszuson a német postaigazgatásnak egy nyílt levelezőlap tervét terjesztette elő. Ezt azonban elvetették, mert akkor a német postai szolgálat még nem volt kellően szervezve, s különben is aggodalmat keltett az a körülmény, hogy az intézmény létesítésével a bevételek csökkenése járt volna. De fölkarolta a tervet az osztrák postaigazgatóság és ennek intézkedésére az első levelezőlap Bécsben adatott ki 1869. október elsején. Három hónap alatt három millió levelezőlapot árusítottak. Az új intézmény sikere aztán a többi államokat is arra készítette, hogy a levelezőlapot bevezessék.

Az északnémet szövetség 1870-ben fogadta el, akkor körülbelül, mikor már Magyarországon is bevezették. Észak-Németországon ekkor egy levelezőlap ára egy ezüstgaras volt. Már az első napon csupán Berlinben 45.468 levelezőlapot adtak el. Nemsokára Dél-Németországon is elterjedt az új intézmény. 1870. augusztusától fogva Magyarország és Ausztria nagy levelezőlap forgalomban állott Németországgal. Anglia 1870. októ-

berében, Svájc ugyanakkor vezette be a levelezőlapot. 1871-ben követte példájukat Belgium, Hollandia, Dánia, Svédország, Norvégia és Kanada, 1872-ben Oroszország, Franciaország és Ceylon, 1873-ban az Egyesült-Államok, Chile, Szerbia, Románia és Spanyolország, 1874-ben Olaszország, 1875-ben Japán és Guatemala s 1876-ban Görög ország is. Az amerikai Egyesült-Államokban már az első felévben hatvan millió levelezőlap fogyott el.

A válaszos levelezőlapokat Németországon 1872-ben, Angliában 1882-ben hozták be. Indiában van a levelezőlapok legnagyobb kelendősége, 1900-ban 218.351.316 levelezőlapot adott ki az indiai postaigazgatóság. Körülbelül 12 millióval többet, mint az előző évben.

A levelezőlapok nagy kelendőségét kivált a képeslapok feltalálása fokozta. Az első képeslapot egy passauai fényképész készítette, úgy, hogy a közönséges levelezőlapot vegytanilag a fény iránt érzékenyítő tette és rányomta szülővárosa képét. Az eszme csakhamar elterjedt és megvalósult az egész világon. Németországon van a képeslapokban a legnagyobb szükséglet, átlag egy milliárd fogy el évenként. A képeslap még a cenzorokat is foglalkoztatta. Oroszországban például megtiltották a Tolsztoj Leo arcképével ellátott levelezőlapok használatát. Törökországban nem szabad olyan képes lapot használni, melyen Istennek, Mohamednek, vagy egy török nőnek a neve áll. Egy alkalommal Franciaországban is megsemmisítettek nyolcvanezer képeslapot. Egy képeslapot azért tiltottak be, mert nevetségessé teszi a portugál király kövérségét. Erkölcstelen képekkel ellátott levelezőlapokat minden államban koboztak már el. Ámbár a képeslapoknak általában csekély az értékük, szenvedélyes gyűjtők mégis sok pénzt kidobtak rájuk.

Mit keres meg egy szakácsné. A napokban halt meg 50 éves korában Szlatinán, Danonné asszony szakácsnéja, a vén Erzs. Erzs. még mint fiatal leány Danonnénál szolgált és az utóbbi időben gyengének és betegnek érezvén magát, azzal a kéréssel fordult Danonnéhoz, vegye magához és jelöljön ki számára egy zugot, hol nyugodtan meghalhatna. Danonné visszaemlékezvén Erzs. becsületességére, habozás nélkül gondozása alá vette a vén cselédet. Amint azonban Erzs. érezni kezdte utolsó órájának közeledtét, magához hívatta nemes úrnőjét és kijelentette előtte, hogy ő éppenséggel nem szegény, mert Bukarestben a Str. Berzei 10. számú házban egy lédában mintegy 20.000 frt. érő állampapírja van, azonkívül még egy kis birtoka is van Erdélyben és kizárólagos örököséül istapolóját Danonnét jelölte ki. Érdekes mily úton-módon jutott Erzs. e vagyonhoz. Még mint nagyon fiatal leány lépett szolgálatba és ügyessége, szorgalma és takarékosága mellett, egyuttal csinos, szemrevaló leány volt, ki bájjával azért nem kocérkodott, sok év után rendes bére, a „kosár-pénz“ és egyéb jövedelmei révén, szép vagyonra tett szert. Fogalmunk sincs arról, hogy egy szakácsné, ki egy jómódú, vagy éppen előkelő háznál szolgál, rendes és rendkívüli bevételei után mily tekintélyes tőkét tud magának megtakarítani. Nagyon valószínű, hogy Erzs. nem volt az egyetlen e speciálítások közül.

A nagy Napoleon — német eredetű (?) Kuroki nagy győzelmei annyira lelkesítik az európaiakat, hogy a japán hadvezért minden nemzet magának akarja vindikálni. Kisütötték ebből az alkalomból, hogy francia eredetű, a lengyel lapok ezt tagadják és mint lengyel származású hőst ünneplik. A nagy Napoleonról is az a hír járta egykor, hogy német eredetű. Egy Napoleonért rajongó német professzor költötte ennek bizonyítására a következő mesét:

— Poroszország egy helységében lakott valaha egy Pohl nevű német ember. Termetre nézve igen kicsiny volt, mért is ismerősei „Pohlchen“-nek nevezték. Valahányszor találkozott vele az úton, ekként szólították meg:

— Na, Pohlchen, hogy vagy?

A kis Pohl sokat mérgeledött ezen, elköltözött Korzikába és „Napolchen“-nek nevezte magát. Nevét később Napoleonra változtatta és hasonnevű fiát Párisba küldte. Azt is lelkére kötötte, hogy bosszulja meg honfitársainak csüföldésait. A fiúból a franciák császára lett, aki néhányszor alaposan elverte a poroszokat.

Most legalább tudjuk már, honnan eredt Napoleon német gyűlölete.

CSARNOK.

Inkompatibilitás 1848. előtt.

Irta: Eötvös Károly.

Lapunk jogositott kiadása

Mindenek előtt megjegyzem, hogy amikor az inkompatibilitásról írok: sem a politikát nem akarom érinteni sem tudományos alapossággal nem akarok a fejtegetésekbe bocsátkozni, mert hiszen 1848. előtt a mai értelemben vett összeférhetetlenség nem is lehetett minálunk.

Nem függött senki az államtól, de az állam sem függött senkitől. Az államban nem voltak vasútai, sem tengeri, sem folyamhajózása, távirója, postája, egyedárusága, telefonja, gépgyárai, vasművei, nem volt tulajdonképpen semmije, még tisztviselője sem a mai értelemben, amikor ma több mint 50,000 tisztviselő felett rendelkezik.

Akkor volt egy kancellárja Bécsben, egy helytartó tanácsa Budán, néhány sőtisztje néhány harmincadósa, egy pár vicispánja, egy főtörvényszéke, — az állam pedig egyébként nem avatkozott a társadalom dolgaiba. Az igaz, hogy nem is kért tőle semmit, hiszen a század elején Magyarország egész hadi adója 2 millió kétszáz ezer forint volt, ma ellenben 500 millió fölül mozog budgetünk.

Hogy mi lehetett akkoriban az inkompatibilitás, azt úgy tudjuk meg, ha vizsgáljuk, kikből állott az akkori országgyűlés.

Veszem az 1843-iki országgyűlést, amelynek tagjai voltak, négy prépost, nyolc apátúr, hat kanonok, harminc kir. táblai bíró, száznégyszáz megyei követ, akik közül azonban csak 98 jelent meg. Ezek között volt 25 alispán, 3 jászkun hajdú főkapitány, aki manapság főispán számba menne; volt 12 megyei főjegyző, 8 megyei főszolgabíró, 5 megyei főügyész, 2 hadi főadószedő, 40 táblabíró, 1 helytartótanácsos, 1 kerületi táblabíró. Ez volt akkor az igazi népképviselő.

Látnivaló, hogy az iparral, kereskedelemmel foglalkozóknak, a tudományos karoknak ezek közt, semmi nyomuk, de az ügyvédeknek sem!

A régi rendi társadalom fursán volt az ügyvédekkel 1848. előtt Magyarországon az ügyvédi kar és intézmény bizonyos tekintetben más volt, mint Európa nyugatán, az úgynevezett művelt nemzeteknél. Nálunk az ügyvédek négy osztályba tartoztak.

Az elsőt a tabuláris prokurátorok alkották, akik csak Pesten laktak, egy-kettő Budán volt és akik csak nemesi pörökkel foglalkoztak; azután voltak tiszti fiskálisok, a magisztratuális prokurátorok, megyék, városok, egyháztartományok, káptalanok ügyvédei.

Aki ügyvéd ezen kívül esett, azt nevezték „campestris advocatusnak“, magyarul mezei ügyvédnek, akiknek sorából a régi nemesi karok és rendek az ország törvényhozásába bizonyára nem választottak senkit képviselőnek.

Hiszzen Magyarország legnagyobb ügyvédje és nagy történelmi alakja: Kossuth Lajos csak 1847-ben, 45 éves korában tudott bejutni a törvényhozásba. Az ügyvédben az akkori rendiség a társadalmi rend ellenségét látta, a békeség megzavarójának, minden jó ügy megrontójának tartotta. Semmi sem jellemzőbb a régi

rendiségnek az ügyvédekről alkotott felfogására és az államférfiaknak róluk táplált véleményére, mint Haynaunak egy mondása.

Amikor ő borzasztó munkáját végezte itt egy jó öreg barátomat, aki már 1827-ben képviselő volt, 1848-ban pedig Kossuth elnöklete alatt álló honvédelmi bizottmányban mint tag szerepelt, megidézték a vértörvényszék elé.

Nyolc napig ült az Újépületben, amikor egyszer csak váratlanul szabadon bocsájtották.

Sietett haza, hogy még csak közelében se legyen az Újépületnek.

Három nap múlva aztán intést kapott, hogy köszönje meg szabadulását Haynaunak.

Feljött hát Pestre és kihallgatásra jelentkezett a teljhatalmi császári biztosnak, megköszönni, hogy nyolcadnapra szabad lett.

Ekkor Haynau — szószerint idézem — ezt mondta neki:

— Hjah, tudja az úgy volt. Az én elvem az, hogyha zsidó: vegyék el a pénzét, ha pap: ötven bot, vagy várfogságot, ha prókator, akkor fel kell kötni, kerékbe kell törni; hogyha birtokos gazda: menjen haza!

Ez a felfogás az ügyvédekről a francia forradalommal kezdődött és a júliusi, meg a februári forradalommal még erősödött.

1848. előtt még negyvennyolc város is küldött követeket.

Ezek között sem volt iparral, kereskedelemmel foglalkozó, vagy tudományt művelő.

A városok is polgármestert, főügyészt, főjegyzőt, főkapitányt, néhány város pedig második követnek tanácsbelit küldött.

Nem volt akkor képviselő bankigazgató, mert bank nem volt, sem takarékpénztári igazgató, sem részvényes, sem vasútiigazgató, sem vizszabályozó, mert ilyeneknek híruk hamvuk sem volt; azaz hogy volt mégis egy részvénytársaság, melynek még Deák Ferenc is részvényese volt, de osztalékot sohasem kapott.

A lánchíd alapításának kérdése volt nálunk az első nagy közgazdasági és pénzügyi kérdés, noha a közgazdasági életet valami nagyon nem segítette elő, de nem is azért készült a lánchíd, hogy a budaiak átmelessenek Pestre, s a pestiek átmelessenek Budára, azzal az országgyűlés édes keveset törődött, hanem azért létesítették, hogy legyen híd, amelyen a nemes ember is fizet vámot.

Gróf Cziráky Antal kancellár azonban kifogott mindenkin. Bosszusan mondta, hogy ő pedig nem megy át a hídon; egész családja utálja ugyan a vizet, de inkább csolnakot csináltat, semhogy két krajcárt fizessen, ha valahová menni akar. —

1848. előtt is voltak azonban összeférhetetlenségi esetek.

Az inkompatibilitásnak egyetlen egy elvi jogosultsága van: függetlenné tenni a képviselőt az államtól, a kormánytól és a kormányt a képviselők illetéktelen befolyásától.

A kormány 1848. előtt is iparkodott befolyást gyakorolni a képviselőkre, de az nagy különbség az akkori, meg a mostani viszonyok között. Akkor az ellenzéki képviselőkre akartak befolyást gyakorolni.

Ha a 48 előtti országgyűléseken tehetséggel, kiváló képességgel, szónoki kvalitással kitűnt egy ellenzéki képviselő, a kormánynak első dolga volt őt magának megszerezni, szép szerével, ha lehetett, ha ellenben nem sikerült, akkor lehetetlenné tenni minden módon.

Igy lett Nagy Pál gróf Pálffy Ferenc uradalmának számtartója. Szerencsi István kir. táblai bíró, később a király személynöke, Ragályi Tamás kir. táblai bíró, Vay Ábrahámot pedig grófnak tették meg.

De voltak olyan ellenzéki férfiak, akiket semmi sem fogott: így Deák Antal, Deák Ferenc bátyja; legidősebb Pázmándy Dénes, ifj. Balogh

János, báró Wesselényi Miklós. Ezek ellen fel-ségsértési pert indított a kormány, mert az alkotmány békességét féltette tőlük.

Balogh Jánost például szintén perbe fogták, mert 1835-ben az országgyűlésen ezt mondta:

— Én nem látom, hogy báró Wesselényi Miklós mivel sértette meg a királyt és az alkotmányt. Én az ő szavait magamévá teszem.

A kormány leírt Bars vármegyéhez, hogy mivel Balogh János zenetudó ember, nem békességes természetű, a törvényt nem tiszteli, küldjön más képviselőt, aki jobban tessenék.

Bars vármegye feleletül pedig újra követ-nek küldötte Balogh Jánost.

Ugyamint járt gróf Ráday Gedeon is. Ekkor az országgyűlés, Deák Ferenc vezetése alatt elhatározta, hogy mindaddig, amíg gróf Ráday Gedeon ellen a király, vagy a kormány ezt az összeférhetlenségi kifogást teszi, sem ujonco-kat, sem adót nem szavaz meg, a kormány elő-terjesztéseit nem hagyja jóvá.

Alkotmányviszonyaink történetében ez egyi-ke a legszebb kérdéseknek.

De a vármegyék saját részükről szintén ál-lítottak fel összeférhetlenségi korlátokat.

A kormány a követek részéről békés hajla-mot, törvénytisztelést kívánt; a vármegyék pe-dig esküt vettek követüktől, hogy sem az or-szágyűlés ideje alatt, sem a berekesztéstől szá-mított 3 vagy 6 évig a kormánytól semmi hi-vatalt, kitüntetést, bérletet, szóval semmi kedve-zést a világon el nem fogad.

Akik ellenkezőt cselekszenek, azok mint a közállomány megrontói, megbélyegzett emberek, — „vármegyénkbe pedig őket többé ne lássuk“.

Körülbelül erre szorítkozott 1848. előtt az inkompatibilitás.

Király Kálmán

Felelős szerkesztő: Dr. Gillyén Kálmán.
Kiadó laptulajdonos: Scholtes Albert.

H I R D E T É S E K.

A „KÁVÉ KIRÁLY“-hoz.

A ki nagyon jó zamatu s illatu kávét kedvel, az csakis „Király kávét“ vegyen, mely a legkiválóbb fajok vegyítéséből áll s egy még eddig nem létezett módszer szerint van pörköltve. Hosszas kísérletezés után sikerült ezt elérnünk s így minden kávéis-merő, ki egyszer megízleli, soha más kávét nem fog használni.

Ismeretes, hogy a kávé a legérzékenyebb cikk, melyből a finom zamatu s illatu azonnal elillan, vala-mint minden izzagot elvesz, miért is ezen kiváló kávét lemezdobozokba csomagoljuk s szállítjuk bár-mely postaállomásra bérmentve, utánvétellel a kö-vetkező árban:

1 kgros doboz	— —	4 kor. 89 fill.
2 „ „	— —	9 „ —
4 „ „	— —	17 „ 29 „

Ezen különleges pörkölt kávén kívül ajánljuk a következő nyers fajokat, szinte bérmentve, utánvétellel bármely postaállomásra:

1 postacsomag 5 kgr. legfin.	Cuba	kor. 13.50
1 „ „ „	Ceylon	„ 12.—
1 „ „ „	Jamaica	„ 11.20

BIRO és TÁRSA

a „Kávé király“-hoz 60 19—26

BUDAPEST, VI. ker., Teréz-körút 2/b.

A „KÁVÉ KIRÁLY“-hoz.

Szám 418—1904. végreh.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszem, hogy a kolozsvári kir. járásbírósnak 1904 Sp. I 741 és az erzsébetvárosi kir. törvény-széknek 1904. évi 9058 P számú végzése követ-keztében dr. Issekutz Győző ügyvéd által kép-viselt Flesch és Bergner cég javára Fernengel Márton helyi lakos ellen 180 és 708 K 39 f. s jár. erejéig 1904. évi október hó 24.-én foganato-sított kielégítési végrehajtás útján le- és felülfog-lalt és 2414 K 14 fillérre becsült következő ingóságok u. m.: cipők, talpak, bőrök, bolti ál-ványok, varrógépek és háziútorok nyilvános ár-verésen eladatnak.

Mely árverésnek az erzsébetvárosi kir. járás-bírósnak 1904. évi V 2943. számú végzése folytán 888 K 39 f. tőkekövetelés, ennek 1904. évi szept-ember hó 15.-ik napjától járó 6% kamatai $\frac{1}{3}\%$ váltódíj és eddig összesen 149 K 20 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig alperesnél Erzsébetvároson leendő eszközzésére 1904. évi december hó 12.-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitzetnek és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégi-tési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-c. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Erzsébetvároson, 1904. november hó 25.-én.

94 Csutak János, kir. bir. végrehajtó.

A leghíresebb kötőgépek házi és ipari célra

I. styriai kötőgépgyár.

Magyar képvisellete Budapest, VII., Erzsébet-körút 23.

Részletfizetésre is kapható.

Árjegyzék ingyen és bérmentve. 894—12

Varrógépek és kerékpárok raktára.

Fogl József Lajos.

PÉNZ

4 $\frac{1}{2}$ %-os

törlesztéses kölcsönöket

nyujtok budapesti és kül-földi elsőrangú pénzügyi-
zetektől a földbirtok és ingatlan $\frac{3}{4}$ értékeig I. és II. helyre
15—65 évig terjedő időtartamra.

Személyhitelt!

papoknak, katonatiszteknek, állami- és
magánhivatalnokoknak, kereskedőknek
és iparosoknak kezes és kezes nélkül 1—15 évig terjedő
időre gyorsan és diszkrétan.

Bank- és magánadósságok convertálása.

LANG SAMU

BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.

A kölcsön nem záloglevelekben, hanem készpénzben lesz folyósítva.
Értékpapírok és részvények a legmagasabb napi árfolyam mellett megvétetnek

Osztálysorsjegyek: $\frac{1}{1}$ K 12.—, $\frac{1}{2}$ K 6.—, $\frac{1}{4}$ K 3.—, $\frac{1}{8}$ K 1.50.

88 4—12

(Válaszbélyeg.)

Kitünő minőségű és legmagasabb szilárdságú portland cementet ajánl olcsó áron a
BRASSÓI PORTLAND CEMENT-GYÁR
BRASSÓBAN.

Erzsébetvároson kapható LANG ISTVÁN úrnál.

28—30